

natur vest 2 1976

Ja, sett kryss på kalenderen straks. Vi innbyr nemlig i år våre medlemmer til en forhåpentlig interessant tur til Herdla 13. juni.

Avreise med ferje kl. 8.55 fra Sukkerhusbryggen til Kleppestø. Busser fra Kleppestø langs Askøy vestside via Hanøytangen-Davanger til Herdla. Besøk på ny driftsbygning på Herdla hovedgård, Herdla kirke og tilslutt på Valen. Gammel bygdeborg besøkes. Faglige orienteringer. Retur fra Herdla ca. kl. 14.30 via Askøy østside. Ferje fra Kleppestø ca. kl. 16 tilbake til Bergen.

Påmelding innen 9/6 kl.12.00 til fru Wenche Holm, tlf. Bergen 211295. Mat medtas. Hvis godvær spises ute på Valen, hvis regn under tak. På ferjen betaler hver enkelt for seg. Forøvrig er prisen for Voksne kr. 25.-
Barn kr. 10.-

Hva vet du om NATURVERN — eller ØKOLOGI?

Denne henvendelsen er til deg som synes du ikke vet noe, og til deg som synes du vet for lite --men som har interesse for natur, miljø og mennesket.

Når det er flere som strever med å løse de samme problemene og å finne svar på de samme vanskelige spørsmålene, er det lettere og hyggeligere å arbeide sammen.

Vi vil gjerne sette i gang en eller flere studiesirkler fra høsten 1976. Og vi vil begynne "enkelt" med en innføring i emnet "naturvern" og miljø.

Hvis interessen for studiesirkler viser seg å være stor blandt medlemmene - det er selvfølgelig det vi håper på - kan vi også prøve å få i stand studiesirkler med vekt på mer spesielle sider som befolkningspolitikk, jordvern, ressurspolitikk etc.

VESTLANDSKE NATURVERNFORENING

Men for å kunne sette i gang studiesirkler, må vi vite om medlemmene - altså dere som leser dette vil bli med.

Møtene, eller "studiekveldene", vil bli holdt i foreningens lokaler på Bryggen.

Vi må derfor be dere som er interessert i dette om å ringe i kontortiden eller skrive (helst skrive) til oss - og det må gjøres før sommerferien.

Kontortid tirsdag - torsdag
11.30 - 14.30. Postboks 1201
5001 - Bergen.

Syklistene tok Helleveien i egen hånd

Krav om at syklister også skal ha sine rettigheter i trafikken var bakgrunnen da den selvbestaltede Bergens Syklistforening oppfordret alle sykkelens venner til å være med på sykkelturnover Helleveien denne onsdagen og ved hjelp av "jungeltelegrafer" klarte man altså å mobilisere hele 200 som møtte opp med plakater på ryggen og munnbind til beskyttelse mot eksos.

En fin vårettermiddag har det ingen hast med å komme fram, de syklende tok seg god tid til en prat mens de syklet mange i bredden nordover. Dermed ble bilene også nødt til å kjøre langsomt, og i en 10 - 15 minutter lå ytre del av Helleveien uten en bil i nordgående kjørefelt.

Etterhvert kom politi på motorsykel til for å lede bilistene forbi de syklende i motgående kjørefelt, men da ble det kaos for alvor. Kilometervis med biler sto fast i begge kjøreretninger før politiet fikk ledet syklistene inn på en sidevei.

Sykkelturn kalte initiativtakerne dette arrangementet "ulovlig demonstrasjon" sto det på første side i Bergens Tidende dagen etter. Hvem de ansvarlige for den "ulovlige demonstrasjonen" var, fikk politiet ikke vite, og det skal vi ikke røpe heller. Men de som har jobbet med saken

Frisk luft i Helleveien, Bergens nordlige hovedinnfartsåre, midt i rushtiden? Det skjedde onsdag 28. april da 200 syklister stoppet all biltrafikk ut fra bykjernen i 1/2-5-tiden om ettermiddagen, bare bussene slapp forbi.

har i all fall gjort en bra innsats for de myke trafikantenes rettigheter, og det så ut til at både bilister og forbipasserende reagerte positivt. Episoder var likevel ikke til å unngå, en hissig bilist ga en sykkel trekkspillfasong, han som satt opp på slapp heldigvis uskadd fra det.

OVER TIL SIDE 6.

Naturvettaksjonen

Vi springer ut i år også. Som et sikkert vårtegn i Bergen kommer Naturvettaksjonen med sin appell om å rydde og gjøre det pent i naturen og nærområdene.

Aksjonen startet i Det Europeiske Naturvernåret 1970 etter initiativ fra Vestlandske Naturvernforening. De første årene var aksjonen en typisk ryddeaksjon, nå har den endret karakter, ved stadig å legge mer vekt på naturvett. Naturvettaksjonen ønsker å bidra til å skape en varig holdning hos brukerne av naturen, stimulere til naturglede og til å ta vare på naturen og nærmiljøet.

Naturvettaksjonen blir finansiert av Bergen kommune og Inger Lise Skarstein fra Miljøutvalget i kommunen er formann i aksjonsutvalget. Arbeidet innenfor Naturvettaksjonen er fordelt på en rekke grupper som f. eks. tar seg av informasjon og opplysning, kontakt med lag og foreninger, en spesiell kontakt med skoleseksjonen og renholdsseksjonen (bedriftsidrettslaget "RENO" henter innsamlet søppel) og rekvisita som sekker, plakater o.s.v. Fritidsseksjonen er sekretariat for aksjonen.

Naturvettaksjonen har gitt ut en brosjyre om søppelproblemer i Bergen og i samarbeid med Bergen Lærerskole laget en utstilling med forskjellige tilbehør som film, lysbilder og temahefter. Aksjonen har også fått slippe til for å opplyse om aksjonen på planleggingsdager for lærere. I år har aksjonen tatt initiativ til å få gitt ut en informasjonsavis i Hordaland i samarbeid med Hold Skjærgården Ren og Sjøvettutvalget. Vestlandske Naturvernforening støtter utgivelsen av denne avisen. Kan du tenke deg å være med å ta et tak for en renere natur og bedre miljø er du velkommen til å kontakte Inger-Lise Skarstein, Informasjonsavdelingen i Bergen kommune eller Vestlandske Naturvernforening for nærmere opplysninger.

Så hardt går man til verks i USA. Vi håper noe liknende ikke skal bli nødvendig i Norge.

Bedre KONTAKT medlemmer/styre

Kontaktløshet - dessverre et av tidens moteord- menneskene i mellom gjelder også innen vår lille forening. Styret har i dag disse kontaktmidler: Årsmøtet, en utflukt i sommerhalvåret, - og nå Natur Vest.

Når det møter ca. 30 av foreningens ca. 2500 medlemmer på årsmøtet er det praktisk talt null. Den årlige utflukt samler bare en brøkdel av medlemmene.

Stilt overfor disse kjenngjøringene, må en søke nye veier, nemlig fra medlemmer til styre og ikke bare omvendt.

Hva gjør vi og hva kan gjøres?

Det arbeides aktivt med å få dannet lokallag.

Det vil - som nevnt annet sted i bladet - bli satt i gang studieringssirkler.

Lokallaget på Stord har gitt oss en idé.

For det første. Etter mønster fra Stord følger denne gang med et spørreskjema, som vi håper mange medlemmer vil gjøre bruk av.

For det annet: Arbeidsgruppene i VNV, Energi - forurensning-olje-landskapsvern- dyr og planter - opplysning -, trenger å bli styrket og tilført nye krefter ved medlemmer som vil gå aktivt inn i noen av gruppene.

Vi gir med dette opp ballen for en to-veis kontakt med medlemmene. HVEM GRIPER DEN ? (Se side 8)

VELKLEDT

Comerklar

STORD NATUR- OG MILJØVERNLAG

melder om stor aktivitet. Som nevnt annet sted i bladet har de satt i gang en rundspørring til medlemmene om hvilke aktiviteter laget bør gå inn for. Interessen og responsen fra medlemmene var gledelig. Det ser ikke ut for at laget skal mangle arbeidsoppgaver med det første. Arbeidsgrupper blir nå opprettet.

Også nordre del av området, Fitjar, er nå trukket inn i natur- og miljøvernarbeidet. Styremøtene alternerer mellom nord og sør.

På PR-fronten ligger laget heller ikke på latsiden. Stadige innlegg i "Sunnhordland" tyder på det. Medlemstallet øker stadig.

Utdrag av årsmeldingen for

STRYN MILJØ- OG NATURVERNLAG 1975

Det fyrste ordinære årsmøtet i laget vart halde 29/1/75. Interimstyret samt varamenn vart attvalde:

STYRET:

Formann: Dag Brekke
Varaformann: Jon Reme
Sekretær: Bill Dannatt
Elling Vanberg
Eivind Skjerven

Varamenn: Else Rusten
Rolf Mur
Borgny Nesje
Gudrun Bøyum

Interimvedtektene vart godkjende som laget sine vedtekter utan nemnande kommentarer.

STYRET SITT ARBEID. Også i 1975 har kraftutbygginga vore den største saka for laget. 20.mars skipa laget til en paneldebatt mellom dei politiske partia om kraftutbygginga. Møtet samla stor publikumsinteresse. Laget freista å få partia til å ta klare standpunkt i saka foran kommunestyre-valet. Ingen av

partia gjekk inn for utbygging utan atterhald, men berre Venstre tok eit klårt standpunkt for utsetjing av prosjektet. Gallupen om utbygginga som laget tok initiativ til i 1974, vart gjennomført utpå våren. Ein stor del av dei uttekte sende diverre ikkje inn skjemaet, men ein kunne merke seg at eit fleirtal blandt dei som svarte var imot utbygging. I februar reiste ein del av styret til Sandane på invitasjon frå ein elevorganisasjon ved Firda Gymnas for å leggje fram laget sitt syn på utbygginga. Oppslutnaden blandt elevene var skuffande, mer dei som var til stades, vart engasjert i saka. Etter opptak fra Cornelius Schilbred av nokre av styremedlemene i møte i Førde i byrjinga av juli for å utveksle røynsler og planleggje framtidig samarbeid. C. Schilbred heldt foredrag om gasskraft som alternativ til vasskraft i september like før kommunevalet. I oktober var styret med på eit møte i Gloppen saman med medlemar av verneringen for Naustdal-Gjengedal vassdraget. På dette møtet vart ein samd om å arbeide for å samle verneinteressene i fylket i ei felles aksjonsgruppe. Den einskildsaka som ved sida av kraftutbygginga hadde størst plass i styret sitt arbeid, var reguleringa av nedre del av Strynsvassdraget samt reparasjon av Tonning Bru. Styret hadde synfaring på Gamlebrua i lag med representantar for Stryn Vel, og ut fra dette bad ein kommunen om å syte for ein fullgod reparasjon av brua i sin noverande form. Styret meiner det er ei viktig oppgåve å ta vare på det særprega miljøet ikring og nedafor Tonning Bru, og at ein må sikre mest mogleg samanhengande grønt areal på begge sider av elva gjennom Stryn sentrum, og likeeins ved ei eventuell utfylling av Tonningsleirene. I denne samanheng sende styret eit skriv til kommunen der ein rådde frå å leggje det prosjekterte industriom-

rådet i Skjolden heilt ned til elva. Laget har distribuert 100 eks. av arbeidsheftet "Vi vil verne" blandt småskuleklassene i kommunen.

GAULARVASSDRAGET — Eit av våre gode fiskevassdrag — i fare?

Av Ivar Steine

Gaula si søgesom lakselv tok til i 1873 ved at landets første laksetrapp vart bygt ferdig i Osfossen. Sidan den tid har elva hatt ei rivande utvikling som fiskeelv. Gaula er i dag ei av dei beste lakselvar i Sogn og Fjordane fylke og den beste i Sunnfjord. Frå 1884 har ein statistikk over avkastninga og i dag ligg den årlege oppfiska fiskemengde i elva på kring 5000 kg laks og sjøaure. Sjølv sagt vil dette vera ulikt frå år til år. For samanlikninga kan nemnast at denne fangsten utgjer ca. 1/3 - 1/4 av den tilsvarende fangst frå Lærdalselva. Utanom fisken som vert teken i Gaula, må ein rekna med at ca. 85% av laksen som stammar fra Gaula vert oppfiska i sjøen, - dette skulle tilsvare 25.30.000 kg. Med dagens pris på laks representerer dette store verdi. I åra 1950-60 var ikkje heile elva leigd bort, men i siste 10-års periode har heile elva meir eller mindre vore bortleigd som sportsfiskeelv. Elva er laks- og sjøaureførande i ca. 12 km. lengde. Ein må rekna med at leigeinntektene vil auka kraftig i tida som kjem.

Når det gjeld skader på fisket ved ei eventuell regulering så er dette vanskeleg å sei noko eksakt om. For Gaula sitt vedkomande, - som for andre lakselvar står og fell laksen sin oppgang frå sjøen med minstevassføringa. I mindre grad spelår også vass-temperaturen inn her, men mest har sistnemnde faktor å seia for laksens "bitelyst"

Laksen sin oppgang gjennom laksetrappa ved Osfossen, og gjennom dei andre trappene i elva vil bli svært problematisk dersom

Gaula er ein god lakseelv.

Osen Kraftverk skal utnytta heile den regulerte vassføringa. I så fall må vi berre avskrive Gaula som lakseelv.

Korleis vil så ei eventuell regulering av Gaularvassdraget verka inn på innlandsfisket? Den opphavelige reguleringsplan omfata regulering av 20 vatn. 7 av desse ligg i Førde, 11 i Gaular og 2 i Balestrand kommunar. Reguleringsinngrepet er ulikt for dei ulike vatn, men sjølv ei regulering på berre 2 meter kan få fylgje for innlandsfisket om vatnet er grunt. Generelt gjeld likevel at regulerings-skadene vert meir omfattande di større reguleringa er for eit vatn. Men eit vatn som er regulert meir enn 10-15 meter må oftast karakteriserast som total-skadd for fisket.

Når det gjeld innlandsfisket i Gaularvassdraget så er dei største interesser knytt til vatna i Haukedals/Viksdalsområdet. Her finn ein dei største og mest produktive fiskevatna innan reguleringsområdet. Fra 1964 har her også vore organisert fiskekortsal av tre grunneigarlag og interessa for sportsfisket har auka sterkt dei siste åra. Vi skal her særleg nemna Haukedalsvatn og Viksdalsvatn som mange meiner ligg fullt på høgd med Jølstervatn med omsyn til avkastning og fiskekvalitet. Ved full produksjon og utnytting av desse vatna vil innlandsfisket her representera ei viktig inntektskjelde for grunneigarane, og vi må på det sterkaste frårå eit kvart inngrep i desse rike fiskevatna.

Helleveien og hele Nordre bydel er i faresonen. Til tross for bystyrevedtak sist høst om å løse trafikkproblemene ved å legge ny hovedvei nordover i tunnel har veisjef, ordfører og flertallet i formannskapet nå gått inn for å gjøre Helleveien om til firefelts motorvei.

Bystyret er bedt om å omgjøre vedtaket sitt fra i høst og gå inn for denne løsningen i møte 10. mai. Sykkelturen onsdag ble derfor også en demonstrasjon mot planen om å ofre Nordre bydel på privatbilismens alter. Før syklistene gikk fra hverandre ble de enige om å mobilisere til en punktdemonstrasjon utenfor bystyresalen når saken skal opp.

STILLFILM OM GAULARVASSDRAGET

Informasjonskomiteen for Gaularvassdraget har laget en ypperlig stillfilm om vassdraget. Filmen er til nå vist 33 ganger, for forsamlinger og på skoler, og er sett av over 2500 personer.

En får se Gaularvassdraget fra fjell til fjord. Et vassdrag som har noe av den flotteste naturen i Norge. Fra bilder, tekst og toner forstår vi hvilken livsnerve vassdraget er for folk og fe, dyr og planter.

Ikke bare er vannet viktig for liv og vekst, vassdraget har en umistelig verdi i seg selv, som naturoppfyllelse.

Det viser hvilke inngrep den planlagte kraftutbyggingen vil føre med seg. Forfatterne spør hva kraften skal brukes til, de er redd for at naturødeleggelsene skal bli til ingen nytte, når kraften skal gå til en ulønnsom, kraftkrevende industri.

Vår forening har invitert Informasjonskomiteen til Bergen for å vise filmen til høsten.

ÅRSMØTE -referat

må av plassmangel utstå til neste nummer.

VINDEN -

fremtidens energikilde?

I USA har man nå for alvor begynt å interessere seg for hvordan det er mulig å utnytte vindenergien. Om dette kan man lese i desembernummeret 1975 av National Geographic Magazine. Det som gjennom tidene har vært et av de største problem med vinden som energikilde er at den er så ustabil. Det er derfor ikke så merkelig at amerikanernes spekulasjoner nettopp har konsentrert seg om å komme fram til en stabilisering av vindkraften slik at den kan gi en jevn energitilførsel uansett varierende vindstyrke. Eller for å si det på en annen måte: "Kan vi temme vinden?" (som er artikkelen's tittel), og lagre dens energi til bruk i de vindstille periodene?

Artikkelen er spekket med detaljer, eksempler både på tidligere eksisterende og fremtidige (delvis på tegnebrettet) vindmotorer og som vanlig i National Geographic, rikt illustrert. Det som borger for at amerikanerne virkelig mener alvor, er, med deres sans for å uttrykke alt i dollar statens bevilgninger til vindforskning. Den er i løpet av 3 år steget fra 200 000 til 12 millioner dollars årlig. For å sette våre lesere i sving og muligens skjerpe appetitten

på mere lesning, skal vi gi noen smakebiter fra artikkelen. Den største hindring i dag er de høye anskaffelseskostnader for vindmotorer av alle slag. NASA mener likevel helt alvorlig at i år 2000 vil muligens 5-10% av USAs energibehov være dekket av vindenergien. En av forskerne anser det sannsynlig at vindgeneratorer må kunne bygges til en kostnad som ligger 45% lavere enn et kjernekraftverk med samme kapasitet (vil komme på). En av vanskene er å kombinere den ustabile vindenergien med andre stabile energikilder slik at strømmen kan kjøres inn på samme 60 perioders nett, men dette mener forskerne å ha løst.

I fremtiden vil det imidlertid være de vindløse periodene som vil sette forskerne fluer i hodet, men det foreligger allerede i dag flere teoretiske alternativer. Det som kanskje er mest interessant, og vel for de fleste nye alternativ, er elektrolyse.

Elektrisk energi skaffet i perioder med vind nyttes til å spalte vann til oksygen og hydrogen som kan lagres og som har mange anvendelsesmuligheter som energikilde.

Vi naturvernere vil ha estetiske betenkeligheter med de svære "vindmøllene" som unektelig kommer til å ruve i landskapet, men, hevder artikkelens forfatter, når man fra begynnelsen bare er oppmerksom på dette kan vindmaskinene plasseres uten å være skjemmende. En annen ting en må være oppmerksom på er fuglenes trekkveier, men disse kjenner vi så godt at det må være mulig å unngå dem.

Tilslutt bare det selvfølgelig: Ingen av de energikilder man strides om i dag er så miljøvennlige som vinden. Artikkelen anbefales de som interesserer seg for energiproblemer - og hvem gjør ikke det?

ROGER HAMILTON: Can we harness the wind?
National Geographic Magazine
December 1975.

DIPLOM-IS
Bergenskeiseriet

Aif Gundersens Annonsebyrå
AUT. REKLAMEBYRÅ
Strandgt. 4 - 5000 Bergen
Tlf. (05) 23 16 25

Bankboksen.
Det tryggeste
sted i banken

Alle har papir og verdiaaker som burde ligge i en bankboks. Leiekontrakt, skattepoliser, attester, vitnesbyrd, akker, fotos, testamente, verdifulle frimærker. Listen kan lett bli lang. Ligger verdien i Deres egen bankboks i vårt hus, er De trygg. Leier vi lav og De kan velge mellom

For å boksstørrelser. Bare De og den De gir fullmakt, har adgang til boksen. Det koster så lite både av tid og penger å leie en bankboks i Bergen Bank, men det kan være meget verdifullt. Det tar bare noen minutter å ordne saken neste gang De er i banken.

for
fremtiden

HANS CLAUSSEN A/S

BERGEN

OSLO

NATUR VEST

Utgitt av Vestlandske Naturvernforening,
Jacobsfjorden, Bryggen. Postboks 1201, 5001 Bergen.
Telefon 21 83 64. Kontortid: Tirsdag og torsdag
kl. 11.30 - 14.30. Redaktor: Baard Isdahl.

Bedre kontakt medlemmer/styre (Se artikkel). (Se side 3)

Hvilke oppgaver bør Vestlandske Naturvernforening (VNV) satse på ?

Kan du tenke deg å gå aktivt inn i arbeidet i en eller flere av disse gruppene ?

VNV bør satse på	Jeg kan døl- ta i		
☐	☐	Energispørsmål:	Vassdragsutbygging, oljegass-, atomkraft.
☐	☐	Forurensning:	Utslipp til vann, elv, sjø, luft av f.eks. SO ₂ , kloakk, siloveske, gjenvinning av avfall.
☐	☐	Oljesøl:	Utslipp i sjø og på land.
☐	☐	Landskapsvern:	Friluftsområder, vei, bro og kraftlinjetraséer. Verneverdige områder.
☐	☐	Rovdrift på naturressursene:	Jordvern, fisk i elv, vann og sjø, mineraler, olje.
☐	☐	Dyr og plantevern:	Truete dyr- og plantearter, våtmarksområder.
☐	☐	Rensestasjon for oljeskadet fugl.	
☐	☐	PR.:	Stimulere interessen for natur- og miljøvern.

Andre oppgaver: f. eks. ....

Marker i rutene til venstre og send inn til
VESTLANDSKE NATURVERNFORENING, Boks 1201, 5001 Bergen.

.....

NAVN

.....

ADRESSE.

SKRIV TYDELIG, helst blokkbokstaver.

RIV AV OG SEND INN.